

NÉPMŰVELŐK EGYMÁS KÖZT

BESZÉLJÜNK A NÉPFŐISKOLÁRÓL

I.

Egy kezdő népfőiskolás aggodalmai

Dömsödi Demke Gergely a „Kelet népe“ március 15-i számában népfőiskolai megbeszélés jogán írt. Hazakészül a falujába és ott valami nagyot akar csinálni, ezért szeretné magát felvértezni, és amint mondja, igyekszik is erre lelkiismeretesen felkészülni.

Népfőiskolákról beszél, tehát bizonyos, hogy ebben az irányban lobog az ő fiatal magyar lelkének lángja. Valahol felkorbácsolhatták a véréit, amely ki akar törni, vagy pedig az ő szeme is beleütközött az otthoni nagy fekete falba. Meglévő aggodalmaitól szeretne megszabadulni és a „Kelet népe“ táborából várja a feleletet. Megkísérlem, hogy eleget tegyek kívánságának, mert minden haladni vágyó és magyar életet élni akaró magyar ifjúra szükségünk van. Mielőtt azonban ráirányítanám őt a magyar népfőiskola vágányára, előbb tisztáznom kell valamit.

Azt írja, hogy Turi Sándor vetette fel azt a gondolatot, hogy „minden faluba népfőiskola kell“. Bár nem túlságosan fontos, hogy ki vetette fel először ezt a gondolatot, mindenesetre Turi Sándorral ismeretlenül is melegen szorítok kezét, mert amire ő gondolt, azzal a pilisi falusi népfőiskolát — amely tízesztendős multra tekint vissza — igazolta. Szeretném azonban tudni, hogy Turi Sándornak hol van ilyen falusi népfőiskolája, mert nem elég csak felvetni a gondolatot, meg is kell azt valósítani. Ha tíz év előtt történt e gondolat felvetése, úgy — de csak úgy — megelőzött bennünket.

És ha Demke Gergely a mi tizedik tanévi beszámolómon és népfőiskolai kiállításunkon megjelent volna, amelyre éppen cikke nyomán hívtam meg őt, láthatott volna tízéves öreg naplókat, fényképfelvételeket, népfőiskolai hallgatók kintéteit stb., akkor meggyőződött volna ezekről a bizonyító erejű valóságokról. Egyben nagyon sok kérdésre, amelyek néki aggodalmat okoznak, megtalálta volna a feleletet is. Maga helyett azonban egy kedves, szép levelet küldött, amellyel kimentette magát és én őszintén hiszem, hogy komoly akadályai voltak, amiért nem jöhetett el.

Cikkében közeli és távoli népfőiskolákról beszél, és neves népfőiskolai vezetőktől idéz. Helyesen állapítja meg, hogy ne a falu népét vigyük a népfőiskolára, hanem a népfőiskolát vigyük a falura. A sorok közül azonban élesen kiténik az a feltett kérdés is, hogy melyik népfőiskola a legjobb: a tájak szerint felállított internátusos jobb-e, vagy a falusi népfőiskola.

Hogy melyik a legjobb, azt népfőiskolai vezetőtől aligha fogja megtudni, mert arról egyikünk sem nyilatkozik szívesen, legfeljebb titokban s mindenki a magáét tartja legjobbnak. Úgyanis mi valamennyien a legbecsületesebb szándékkal alakítottuk meg népfőiskolánkat és mindannyian meg vagyunk győződve arról, hogy mind az internátusos (felépítményű), mind a falusi népfőiskola általánosságban csak jó szolgáltatásokat tehet a magyar népi műveltség emelése érdekében. A felépítményű népfőiskola talán külszínesebb, viszont a falusi népfőiskola egyszerűbb és könnyebben kivihető.

Az én tízéves népfőiskolai gyakorlati tapasztalataim, amelyek közé tartozik a felépítményű népfőiskolák megfigyelése is, azt a meggyőződést érlelték meg bennem, hogy a jövő a falusi népfőiskoláké. Ha erről nem volnék megmászhatóan meggyőződve, akkor az én népfőiskolai kőműves kanalamat már régen félretettem volna, és a helyében itt állana a pilisi felépítményű népfőiskola is.

Volna parkzerű területe, gazdag felszerelése, kísérleti telepe, egyszerű termei és folyosói, internátusi hálózobái stb., talán csak az előadói volnának ugyan-

azok, mint a mostani falusi népfőiskolámé. Egy drága, édes álmom megvalósulását látnám meg a falakban és a világos, higiénikus termekben. De kérdés, hogy ezt az édes álmot látnám-e valóban megvalósulni azoknak a magyaroknak az életében, akikért mindezt — mondjuk — megvalósítottam.

Nem tehetek róla, de a túlságba vitt magyar felépítményekben — legalábbis népi szempontból — nem tudok hinni. Oly sok, sőt rengeteg van belőlük, hogy a téglákból igazán megfelelő mennyiségű juthatna az egyszerű építményekre, falura is. Nem hiszek a látszatnak, a túlhajtott külszínességnek. Ezt a falusi népfőiskola érlelte meg bennem igazán. Egyedül csak a gazdasági szaktudás és a magyar öserőnek megfelelő hazafias öntudat, valamint népi műveltség elérése lehet a főcél, s ezt el tudom érni, minden külszínesség nélkül, az én falusi Gazdaköröm nagytermében is, amelyet most már inkább csak népfőiskolának mondanak az itteni emberek.

Meg is kérdezte egyik hallgatóm a levelesládában, hogy miért lett a Gazdakörből népfőiskola? A kérdés megoldása a következőkben alakult ki: Hogy a Gazdakörnek vallásos, értelmes és öntudatosan hazafias tagokat biztosítson.

De visszatérek Demke Gergelyhez, aki talán már útban is van a faluja felé, lassan már haza is ér, és tépődik aggodalmában. Azt a kedves falut emlegeti, ahol született, és ahol annyi a baj, tán még több is, mint égen a csillag. Az ösöktől megmaradt és avult népszokásokkal van tele nemcsak gazdasági téren, hanem egyéb kulturális szempontból is, és túl lassan járnak ott az emberek. Az áldott jó földjét inkább csak tapossák, vagy szakértelem nélkül túrják, mint művelik. Állatokat tartanak és csak állattartók, nem tenyésztők. Már többször is megalkult a Gazdakörük, de azzal sem tudnak mit csinálni. Ha egy-egy okos ember téved be a faluba, helyeslőleg bólintgatnak, de a szép szó nem fog rajtuk. „Rossz a papjuk, tanítójuk és a jegyzőjük, mert egyik sem áll a szegény ember pártjára.“ Orvosuk is van, node annak meg éppen elég dolga akad a járványos betegek között. Hát még az adó! Szegény ifjú Gergely barátomnak főhet a feje útközben, hogy mindezekkel és még sok más bajjal mit is kezdjen. A tetejébe még „zsarolják“ is ezt a szegény népet. Pedig amit az államnak adóba kell beadnia, ha belterjesen gazdálkodnék, egy füttyszóval is kifizethetné. Már a falu alsó végéhez közeledik, ahol egy háborzongató, szomorú képet lát. Feneketlen sárban cammog két gebe, terhet húznak. Meret közben zörögnek az állatsontok és párolog a két rongyóba. Gergely megáll. Rettenetes!... és majdnem elszedül a látványtól. Ez a kép azonban megvilágítja a lelkét: csak összefogással lehet ezen segíteni. Jöjjön hát a népfőiskola!

Mindez benne volt abban a levélben, a sorok között, amelyet Gergelytől kaptam. Ezért válaszolok neki, és ezért irányítom a fővágányra, amely csalhatatlanul célhoz juttatja és amelyen nemes célját megvalósíthatja.

Nem ma, sem holnap, hanem pár év múlva.

Egyelőre vedd elő, Gergely, Weress Jolán *Virágos finn otthonok* című könyvét és üsd fel azt a 104. lapon. Amit abban ott találsz, azt követheted. Ahhoz azonban, hogy követhesd, bizonyos feltételek szükségesek. Mert ha Te a hazaérkezésed után azonnal munkához látsz, a falu vezetői azt mondhatják: hogy kontárkodhatsz Te bele az általuk vezetett falu ügyeibe, a nemzetépítés nagy munkájába? Kik értenének ahhoz jobban, mint ők, akik az ő falujukat jól ismerik? Hisz a főszolgabíró úr a minap is megdicsérte őket.

Azt a Weress Jolán-féle könyvet mutasd meg otthon annak a faluvezetőnek, akit arra legalkalmasabbnak találsz, és látszólag kérj tanácsot tőle. El fogja Neked mondani, hogy „a mi népünkkel“, sajnos, nem lehet mit kezdeni, mert annyira elfásult. Ne törődj ezzel, csak mondd meg, hogy a minap leveleket kaptál a faluból és oly rettenetesek voltak abban a betűk és sorok, hogy elhatároztad, hogy amíg itthon leszel, segíteni akarsz nekik a helyesírásban. Véd meg őket azzal, hogy a kapától és kaszától bizony megnehezült a kezük és már régen volt az, mikor iskolába jártak. Időd van, nem akarsz tétlenkedni üres óráidban sem, támogasson Téged abban, hogy 15–20 emberrel foglalkozhass. Erre a támogatásra szükséged van, mint a falat kenyérré, hogy ne bántassanak Téged. Ez lesz az első lépésed, és ha ez sikerrel jár, akkor a további gáncsolókkal szemben ő fog megvédeni.

Aztán dehogyis fogsz Te mindjárt az első összejevetelen a tanítványaidal iratni. Ettől Magad is megcsömörölnél, de a tanítványaid is megszöknének. Az én tízéves népfőiskolámban is előfordult az utolsó télen, hogy amikor elővettük a

füzeteket, két új hallgatót megszökött. Nyíltan meg is mondták, hogy ők bizony nem azért jöttek a népfőiskolába, hogy írjanak.

Majd mesélsz nekik, és ők mesélnek Neked. A bajaikkal kezd a mesét, és mutasd te is, hogy az elégedetlennel tartasz. Ezzel kelted fel a bizalmukat magad iránt. Aztán legyen szó az apákról, meg a nagyapákról, és a falu történetéről. Ha sikerül az első összejöveteled, mondd meg nekik, hogy régen nem hallottál ilyen sok okos beszédet, jöjjenek el mához egy hétre is és újra beszélgeszenek. Mit gondolsz, Gergely, ki lehet ezeken az összejöveteleken a vezető? Bizonyára azt gondolod, hogy Te. Pedig dehogy, — senki sem. Azaz mindenki, aki jelen van.

És sejtet-e, hogy kik lesznek a tanítványok? Bizonyára azt hiszed, hogy az összejövetel tagjai, csak Te nem. Pedig ebben is tévedsz, Te is tanítvány vagy, mihelyt átengeded a szót másnak. És engedd is át, mert a kezdő népfőiskolán ennek úgy kell lennie. Nincs vezető, nincs tanítvány, mert mindenki vezető és mindenki tanítvány. Ezzel megfelelttem arra a legfontosabb kérdésedre, hogy ki legyen a falusi népfőiskola vezetője? Később a tényleges vezető amúgy is megmutatkozik. És mint ilyet, a falu népe nagyra fog becsülni Téged.

Egyelőre az ifjúságot hagyd ki az összejövetelekből, mert először az ifjúság környezetére, vagyis az idősebbekre, az apákra és édesanyákra kell a súlyt vetni. Már egy év múlva meglátod majd, hogy az ifjak beszerzésénél ők lesznek a legértékesebb támaszaid. Aztán egyelőre, nem is gondolnám, hogy az összejöveteleket népfőiskolának nevezd, mert az elnevezéshez a hallgatóinknak is érniök kell. Majd később arra is rákerül a sor. Inkább azt tartom célravezetőnek, hogy az elnevezésben tartsunk Weress Jolánnal, aki találóan nevezi ezeket az összejöveteleket „Csoport-iskoláknak“.

Hogy miről fogtok beszélgetni a továbbiakban a Csoport-iskolában, arra csak úgy tudnék felelni, ha ismerném a falud viszonyait és adottságait; csak akkor tudnám elkészíteni számokra az első évi tervezetet, erre egy pár napot ott kellene töltenem. A Csoport-iskolának tagja lehet intelligens ember is, de értesd meg vele, hogy nem akarsz vezető lenni, és ő se akarjon az lenni, mert csak így fogtok rövidesen összeforrni. Te azonban minden összejövetelre készülj el, s ez abból álljon, hogy megfigyeled a további bajokat és megkeresed a bajok forrását. A bőségebb szavú hallgatónak süg meg egy-két megbeszélésre kerülő esetet; ő a számokra csak eszköz lesz, ő kérdezzen. Olyan lovat azonban ne engedj szabadjárta, hogy minden bajon máról-holnapra segíteni tudtok. És ha később bármennyire is kialakulna az önállóságotok a Csoport-iskola vezetéseben, még akkor is jó, ha tartoztok valahová, ahonnan nemcsak ígéretet, hanem valóban támogatást is kaptok. Ha valahol a közelben van már népfőiskola, kérjétek fel annak az igazgatóját, hogy ismerje el a hozzátartozástokat és kérjétek a segítségét. Egy esztendő múlva ennek a népfőiskolának a vezetősége ünnepélyesen levizsgáztatja a hallgatóidat, akik azonban nem fognak felelni, de megadják a módját, hogy miképpen kell az önállóságotokat kifelé is megmutatni. Tudniillik a népfőiskola szelleme, különösen a kezdeti években, nem tűri a vizsgáztatást, amely kérdésekben és feleletekben folyik le.

Ha a támogató népfőiskola vezetősége azt látja, hogy a talajelőkészítés a falusi népfőiskola megalakulása felé valóban megtörtént, akkor a Csoport-iskolát falusi népfőiskolává avatja. Azonban, ha a körülményekből azt látja, hogy ennek még nem érkezett el az ideje, akkor az előkészítésre még egy évet rá kell szánni.

A népfőiskola kiépítésének a munkáját nagyon megkönnyíti az a körülmény, ha meg tudod határozni, hogy mi a népfőiskola, mert akkor már sok tekintetben tájékozódást szereztl.

A meghatározást illetőleg a kezdeti években mi is csak tapogatóztunk. Eleinte kizárólag gazdasági szakoktatást nyújtottunk és nem bántuk meg, hogy ez volt annakidején a népfőiskolánk egyedüli alap gondolata. Ez azért volt jó, mert ezáltal mindig elegendő hallgatónk volt. Ekkor azonban még csak Gazdasági Tanfolyamnak neveztük. Csakhamar be kellett látnunk azonban, hogy a gazdasági szaktudással velejér egy csomó természettan, természetrajz, talajismeret, gazdasági földrajz, számtan, mérés tan stb., és hogy földünk a magyar történelemmel is kapcsolatban van, valamint a közigazgatási, közigazgatási és szövetkezeti ismeretek is nélkülözhetetlenek. Önként jelentkezett az a meggyőződésünk is, hogy ez az ismeretterjesztő munka a Gazdasági Tanfolyam kereteit túlhaladja és az iskolán kívüli népművelés eredményeit is jóval felülmúlja.

Meg kellett tehát változtatnunk az előbbi elnevezést, és így lett a megalakult igazgatótanácsunk egyhangú elhatározásával ennek a munkának a neve: népfőiskola.

A meghatározása pedig így alakult ki: *A népfőiskola gazdasági szakoktatás alapján álló belterjes iskolán kívüli népművelés.* Hogy ennek a meghatározásnak a hallgatók valóban eleget tudjanak tenni, a kiképzésükhöz nem elegendő egy esztendő, éppen ezért mi háromévesnek állítottuk be a népfőiskolánkat. Ha ezt a hallgató sikeresen elvégezte, úgy Végbizonyítványt adunk ki részére, amelyben nincsenek kalkulusok, hanem annál sokkal több, inkább erkölcsi Végbizonyítványnak tekinthető. Ezt berámázva kapják kézhez.

Cikkednek a végén azt mondod, hogy a mostani tanítókat, papokat és jegyzőket nem találod alkalmasnak a népfőiskola vezetésére. A legrettenetesebbnek pedig azt találod, hogy lelkész-, tanító- és jegyzőképzésünk nem nagyon biztat, hogy erre alkalmas embereket kapjunk.

Valóban csak nagyon elszomorító megfigyeléseid készíthettek arra, hogy ezt ilyen őszintén megírd. Azonban, ha közelebbről betekintesz ezeknek a tisztviselőnek a munkakörébe, azt is meg kell, hogy lásd, hogy — talán a papokat kivéve — ezek a férfiak szinte ősi módon el vannak szigetelve magától a néptől, bár úgy tetszik, hogy a nép érdekében dolgoznak. A jegyzőnek például nincs fizikai ideje ahhoz, hogy az összes minisztériumok által kiadott rendeletek végrehajtása mellett a felnőttekkel külön is foglalkozzék. A tanítóság tömege kizárólag csak az iskolájának él, és *kategorikusan* nem is kívánják¹ tőle, hogy a kisdíákok környezetével, vagyis a felnőttekkel hivatásszerűen foglalkozzék.

A falusi népfőiskola megalakítása mindezt meg fogja oldani, mert annak a munkájából minden tisztviselőnek ki kell vennie a részét, ha a magyar közösségbe számítja magát. Hála Istennek, a tisztviselők utánpótlásának kiképzésénél e tekintetben dereng is már egy kis világosság. Egyik fiam, a szombathelyi Községi Közigazgatási Tanfolyamnak a hallgatója. Jegyzőnek készül. Többek között elmondja, hogy a Tanfolyamon az iskolán kívüli népművelés keretében, a népfőiskolák megalakítása állandóan felszínre van, és ott is úgy látják — mondja többek között —, hogy *minden faluba népfőiskola kell.* Ez magában véve is haladást jelent már, mert három-négy esztendővel ezelőtt magyar népfőiskolákról még alig lehetett hallani. S hogy a Közigazgatási Tanfolyam már így készíti elő a hallgatóit, az azért öröndetes, mert közigazgatási támogatás nélkül a legrátermettebb vezető is csak tengődik a népfőiskolával. A falusi iskolán kívüli népművelés névlegesen hozzá is tartozik a közigazgatáshoz, mert minden községi helyi bizottságnak az elnöke a vezetőjegyző. Ennek alapján tovább fűzve a gondolatot, a Vármegyei Iskolán kívüli Népművelési Bizottságok nagyon alkalmasak volnának arra, hogy az eddigi kisebb hatású iskolán kívüli népművelést átállítsák a népfőiskolai közösségi munkára.

A felépítményű népfőiskolákkal szemben a falusi népfőiskolák felszívó gyökerei szerteágazóbbak, mert országos értelemben tömegneveléssel foglalkoznak és nemcsak kiváltságos tehetségekkel. Egyébként a felépítményes népfőiskolákat teljes nyugodtsággal párhuzamba lehet állítani a mi magyar Téli Gazdasági Iskolánkkal, amelyekből az ország területén ezidőszerint 40 van. Ezek a földművelésügyi minisztérium felügyelete alá tartoznak és nagyon tévednek azok, akik azt hiszik, hogy a Téli Gazdasági Iskolák kizárólag csak gazdasági szakoktatást nyújtanak. Ezeknek a végzett hallgatói aranykalászos gazdák lesznek, akik kétszer öthónapi kiképzés után jutnak az aranykalászhoz. A nagykorú Téli Gazdasági Iskolával szoros együttműködésben áll a pilisi falusi „Széchenyi Népfőiskola“, és így azt minden vonatkozásában nagyon jól ismerem. Ott a valláserkölcsei nevelésen kívül és a gazdasági szakoktatás mellett a hallgatók bőségesen el vannak látva mindenféle közismereti tárggyal is, úgyhogy ez az életre nevelő intézet a népi műveltséget is biztosítja. Egész bátran lehet nevezni ezeket az iskolákat felépítményes népfőiskoláknak, ahol a hallgatók szintén internátusi fegyelmében részesülnek. És mégis mi történik ezekkel a hallgatókkal a legtöbb esetben? Hazatérve, nem tudnak megbirkózni a rájuk nehezedeő környezettel és akarataik ellenére előbb-utóbb

¹ Nem is kívánhatják. A tanítóra nemes hivatása és a közelet, amely minden ponton igénybe veszi önzetlen munkáját, annyi köteleességet ró, hogy részvétele a felnőttoktatásban csak átmeneti jelenség: a tanító, akárcsak a eserkész, „mindig segít“. Az iskolán kívüli népművelés jövő fejlődése megkívánja, hogy az minden faluban külön népművelő, felnőttoktató, faluvezető kenyéradó életpályája legyen. Ez természetesen lehet tanító is, ha a tanító a felnőttoktatásra érez több kedvet. *A szerk.*

visszaesnek, két-három esztendő mulva pedig alig látszik meg rajtuk az iskola nevelő hatása. Ezekbe az iskolákba is többnyire a jobbmódú gazdák fiai kerülnek, akikről a két-háromholdas törpebirtokosok fiaira alig ragad valami. Nem álltathatjuk tehát magunkat azzal, hogy a felépítményű népfőiskolák két-három- vagy négyhetes, esetleg három-négyhónapos egyszersmindenkori nevelésével meg lehetünk elégedve.

A pilisi aranykalászos gazdaifjainak az a szerencsésük, hogy amikor hazatérnek, népfőiskolánk vezetősége azonnal segít rajtuk, behívja őket a népfőiskolába, és ők maguk állapították meg, hogy amit a Téli Gazdasági Iskolában tanultak, azt a gyakorlatban csak a népfőiskolán keresztül tudják megfelelően értékesíteni. Nem érzik tehernek a népfőiskola három esztendejét, sőt azon túl sem tudnak tőle elszakadni, mert a közös együttélésből az anyagi előnyök lehetősége is biztosítva van számukra. Ez a tapasztalatunk azt igazolja, hogy ha az országnak különböző vidékeire volna népfőiskolák, azok a falusi népfőiskolák kiépítését is mind az irányításban, mind anyagszolgáltatás tekintetében előnyösen támogatnák. Falusi népfőiskolák nélkül azonban csak jól, vagy rosszul elvégzett csizmafejelést jelentenének.

Tudomásom szerint útban is van már a kormányzat részéről egy ilyen központi népfőiskola felállítására és remélhetőleg rövidesen meg is nyílik.

Az előkészítés folyamatban van, de már előre is helyteleníteném, ha ezt a népfőiskolát a főváros közvetlen közelében állítanák fel, csak azért, hogy Budapestről az előadók könnyebben kijuthassanak.

Mihelyt ezt a központi népfőiskolát felállítják, rendelet dönti el, hogy lehet-e hatnapos, kéthetes, négy- vagy többhetes tanfolyamokat népfőiskoláknak nevezni? És melyik népfőiskolai alakulatnak lehet jogcíme ahhoz, hogy a sokatmondó népfőiskola nevet felvegye?

Szemző Kálmán

II.

A népfőiskolák célja

Nemzetünk mai életében különösen sok megoldásra váró probléma zsúfolódott össze. Ha ezeket egyenként vizsgáljuk, akkor mindenekelőtt megállapíthatjuk, hogy egyöntetű és gyors megoldásukhoz legfőképpen az *egységes magyar életszemlélet* hiányzik. Miután pedig a jelenlegi társadalmi, vagyoni és szellemi rétegződésünkben folyó különbségek a magyarság egyetemét lelkileg éppcn eléggé széttagolták, azért elsősorban ézt a szellemi egységet kell tervszerű intézkedésekkel és megfelelő intézményekkel megteremteni. Nemzetnevelésünknek tehát ez a legelső és legsürgősebb feladata, mert a különböző élethivatású és más-más érdekű rétegek csakis így kapcsolhatók erőteljesen a nemzetépítés munkájába.

Megállapíthatjuk, hogy a lelki megújulás vágya egy átfogó, magasabb nemzeti gondolat jegyében, nagy általánosságban már kialakulóban van, azonban míg egyes gazdaságilag és szellemileg magasabban álló rétegeknek ez a vágy már kifejezett akarattá és cselekedetté fejlődött, addig parasztságunk életében csak most formálódik határozottabb képűvé, öntudatos cselekvéssé. Ez az öntudatosulási folyamat jelenleg még tart, a parasztság lelkileg még forrongásban van, de a legkiválóbbak tudatosan, a többiek pedig tudat alatt keresik a kivezető utat a jövő felé.

A parasztság sajátmaga érzi gazdasági és kulturális elmaradottságát, azonban tudja azt is, hogy helyzetén marandó eredménnyel csakis önjerejéből segíthet. A szervezetségben rejlő erőt pl. már régen felismerte, mert a többi társadalmi rétegnél látta, hogy a jólszervezett és összefogó kisebbség is mennyivel több jogot és előnyt tud kikényszeríteni magának, mint a szervezetlen többség. Mivel azonban éppen a szellemi tartalom és összhang eddig hiányzott, azért a sokszor megkísérelt gazdasági és politikai paraszt-szervezkedés ezideig még nem sikerülhetett.

A nemzeti társadalom legnagyobb és legmagyarabb rétegét tehát magyar hivatására és tiszta öntudatára való ébresztéssel, ú. n. lelki előkészítéssel alkalmassá kell tenni, hogy önjerejében bízza, osztályérdek és öntudat helyett minden életmegnyilatkozásban az egész magyarságot nézze és szolgálja. Kellő tisztánlátás mellett felismeri majd, hogy a legesábitóbb kilátások ellenére is *csak az összmagyarság erőssége jelent igazi haladást az egyes rétegeknek is*. Ennek az elvnek gyakorlati kisugárzása teszi szükségessé, hogy az országban minél több ilyen meggyőződésű, vezetőképes, fiatal falusi gazdát neveljünk. Anélkül tehát, hogy a saját osztályuk-

ból kiemelnék őket, egész közel kell hoznunk a magasabb szellemi élet megnyilvánulásaihoz, hogy egyrészt a nemzeti egység gondolata — amelynek ők is részesei — tudatossá váljék bennük, másrészt pedig indítást kapjanak a további erjesztő munkára.

Természetesen nemcsak szélesebb látókörű magyarokra van szükségünk, hanem önálló kezdeményezők magyarokra is. Az évszázados tervszerű mellőzés a magyarság jelentős részét úgyis annyira megbénította, hogy éppen ez a legerőteljesebb tulajdonságunk: a kezdeményezési készség csökkent bennünk. A faluközösségek életének leendő irányítóit tehát erre figyelemmel tudatosan kell előkészítenünk, hogy valóban az egészségesen erjesztő kovász szerepét töltsék be. Tervszerű nevelő munka és helyes irány felé elindított önképzés feltétlenül eredményt fog hozni. Csaknem rokontalan fajtánk minden fiának a legteljesebb hivatástudattal kell eltelnie s erre a hivatásra a parasztság kiválasztott fiait a népfőiskola fogja nevelni.

A bizonyos fokig még ma is zárt, önmagába szorított műveltségű parasztságnak a saját fiaiból kell példát odaállítani, hogy a tiszta magyar öntudat világosságánál lássa meg helyét és szerepét a nemzet életében. A népfőiskolán résztvevő fiatal gazdák tehát elsősorban a *mindennapi életben való tájékozódni tudást, kisebb mértékben korszerű gazdasági ismeretet és az irányító, szervező készség alapjait szereznek meg*. Nem szakiskola lévén, nem szabad arra törekednünk, hogy bármilyen irányban is tökéletes szakműveltséget adjon. Ellenben a magyar hivatástudatnak olyan erős hordozóit kell kialakítanunk a résztvevőkből, akikre jövőt építhetünk, akik világosan látják adottságaikból folyó lehetőségeiket, de egyben kötelességeiket is.

Péter Ernő

Rendszer és népművelés

Első pillanatra úgy tűnik, mintha ez valami kettős cím lenne, egymástól eltérő fogalmakkal, hiszen magáról a rendszerről nagyon sokat lehetne írni, — na meg a népművelésről is. Csak ha figyelmesebben olvassuk, érezhetjük át, hogy az első fogalom szorosán összefügg, s szinte elválaszthatatlanul a másikhoz tartozik, kiegészíti azt.

Ne vágjunk furcsa, meglepett képet ehhez a megállapításhoz, s főképp ne intézzük el kézlegyintéssel a dolgot, mint talán olyan sok mindent, amire nem akarunk különösebb figyelmet szentelni.

Évek óta, hogy járom a somogyi falvakat, sok-sok tapasztalatszerzésre nyílik alkalmam akaratlanul is. Mikor aztán munkám végeztével csak úgy a magam számára összegezem a látottakat, — úgy boncolgatom a különböző eseteket, mint testrészt a sebész. Csak hát, hála Isten, Somogyországnak nem „elfekélyesedett” része mindaz, ami a népművelési gondolattal összefügg, így inkább csak becézetem, simogatom, na meg itt-ott fészülgetem egy kicsit, mint a mesebeli hajasbát, hogy „hátha még szebb is tudna lenni”. A valóság pedig az, hogy voltak eseteim, amikor ujjongani szerettem volna az örömtől a látottak és hallottak felett.

A figyelő, az élesen a dolgok mögé látó szem azonban nemcsak azon akad meg, ami tökéletes és hibátlan, hanem természetesen azt is mérlegeli, ahol kevesebb eredményt észlel, ahol talán nem áll olyan magas fokon a népművelési munka, amilyent másutt tapasztalt, vagy amilyent kivétel nélkül mindenütt szeretne látni.

Hát ez az, amiből kiindultam, ez az, ami gondolkodásra késztetett akaratlanul is. Hirtelen úgy éreztem, hogy kétszeresére lehetne emelni az eredményt olyan helyeken is, ahol eddig kissé elaposodott, vagy talán sohasem kapta meg azt a lendületet a népművelési munka, mint az ma már elengedhetetlen.

Javítani a helyzetet természetesen csak úgy tudunk, ha ismerjük a hibát, amit le akarunk küzdeni. Ne értsük félre a dolgot. Nem azt akarom mondani, hogy görcsösen előíráshoz ragaszkodva s talán sokszor bosszankodva is, végre kell hajtani mindent s ettől várni a csodát, vagy legalább is elcsitítani a háborgó lelkiismeretet, mondván, hogy „én igazán mindent megtettem, — ha nincs eredmény, nem az én hibám”.

Az ilyen nagyhangú önámítás mögül éppen az hiányzik, ami ennek a missziónak legfontosabb alkotóeleme: lélek, szív — és szeretet. Ezek az elengedhetetlen kellékek és ezek átérzése után beszélhetünk csak követendő szabályokról és egyes fontos dolgok szem előtt tartásáról.